

BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE ÇALIŞAN SERVİS VE YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNDE ZAMAN YÖNETİMİ*

Sinem EROĞLU¹, Gönül ÖZGÜR²

ÖZET

Tanımlayıcı tipteki bu araştırma bir üniversite hastanesi dahiliye ve yoğun bakımlarında çalışan hemşirelerin zaman yönetimi konusundaki öz değerlendirmelerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Dâhili ve Cerrahi kliniklerde çalışan 1013 hemşire araştırmanın evrenini, örneklemini ise 283 hemşire oluşturmuştur. Araştırma verileri “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve araştırmacılar tarafından oluşturulan “Hemşirelerde Zaman Yönetimi Soru Formu” ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde dağılımlar ve Chi-Square analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin 26–30 yaş grubunda (%34,6), çoğunluğunun zaman yönetimi hakkında bilgi almadığı (%71,7), en çok hasta yakınlarıyla iletişimin zaman kaybettiği (%29,0) bulunmuştur. Hemşirelerin eğitim durumlarının, çalışma saatlerinin, işten memnuniyetlerinin zamanı etkin kullanmalarında etkili faktörler olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zaman, Zaman Yönetimi, Hemşire.

TIME MANAGEMENT OF SURGICAL CLINICS AND INTENSIVE CARE SERVICE NURSES IN A UNIVERSITY HOSPITAL*

ABSTRACT

This descriptive study was conducted to examine the issue of time management self-assessment of the nurses who are working at internal and intensive care in a university hospital. Totally, 1013 nurses are used for the research universe including 283 nurses for sample in clinical and surgical care. All the research data gathered from “Information Form” and “Nurses in Time Management Questionnaire” which is created by the researchers. Total data was evaluated by percentage and chi-square analysis. It was found that; the nurses who joined the survey in 26-30 age group (%34,6), majority of these group take about time management (%71,7) and most loss of time was contacting with the patient relatives. It confirmed that the educational status , working hours and satisfaction of the job are the effective factors for time management of nurses.

Key words: Time, Time Management, Nurse.

*Bu çalışma 8. Ulusal & Uluslararası Hemşirelik Öğrencileri Kongresi’nde Poster bildiri olarak sunulmuştur. (04- 06 Haziran 2009, GATA Hemşirelik Yüksekokulu)

¹Hemşire, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik AbD. Yüksek Lisans Öğrencisi, Manisa.

²Doç. Dr. Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir.

İletişim / Corresponding Author: Sinem EROĞLU
Tel: 02323881103 **e-posta:** : sinemcitakeroglu@gmail.com

Geliş Tarihi / Received : 25.11.2014
Kabul Tarihi / Accepted: 22.10.2015

GİRİŞ

İçinde yaşanan 2000' li yılların başında yaşam tarzı ve iş gerekleri, bundan yüz yıl öncesine göre çok farklılaşmıştır. Teknolojik gelişmeler sayesinde, önceden uzun zaman alacak işler, günümüzde çok kısa sürede yapılabilmektedir. Yaşam tarzının budenli hızlanması, insanlar üzerindeki zaman baskısını daha çok arttırmış ve insanları zaman yetersizliği sorunuyla daha çok karşı karşıya bırakmıştır. Bu sorun, insanların zamanlarını nasıl etkili ve verimli bir şekilde yönetebilecekleri konusunu gündeme getirmiştir (1). Çünkü zamanın maliyeti yüksektir; ikame eğrisi sıfırdır, o nedenle yönetilmesi gereken kaynakların başında zaman gelir. Zaman depolanamaz, yeniden üretilemez, yenilenebilir bir kaynak değildir. Zaman satın alınamaz, ancak zamanı kullanmak suretiyle başka şeyler satın alınır. Zaman bir değerdir, hatta bütün değerler gerçek anlamını zaman içinde kazanır (2). Zaman sabit bir hızla akıp giden önüne geçilemez bir şekilde ve tüm bireylerin eşit şekilde sahip olduğu önemli bir değerdir (3).

Zaman yönetimi, bireysel açıdan kişinin özel ve iş hayatında amaçlarına etkili ve verimli bir şekilde ulaşabilmesi için planlama, organize etme ve kontrol etme gibi yönetim fonksiyonlarını kendi faaliyetlerine uygulama sürecidir. Zamanını iyi yöneten kişiler, kendi kişisel faaliyetlerine daha fazla zaman ayırabilmelerinin yanında meslek ve iş hayatında da amaçlarına etkili ve verimli bir şekilde ulaşabilirler (1). Zaman yönetiminin amacı sınırlı olan zamanı arttırmak yerine sınırlı zaman içinde yapılacak faaliyetlerin niteliğini arttırmaktır (4). Zaman yönetimi konusundaki becerilerimiz; nasıl çalıştığımızı, zamanımızı nasıl tükettiğimizi analiz ettiğimizde ortaya çıkarır. Becerimizi zamanı planlama ve etkin şekilde kullanma teknikleriyle harmanladığımızda zamanı verimli kullanırız (2). Zamanı iyi yöneten kişi; kariyeri daha iyi planlamada ve geleceğe hazırlanmada, daha fazla okumada ve öğrenmede, yeni gelişmeleri ve teknolojiyi takip etmede, aile ve diğer insanlara daha fazla zaman ayırmada, dinlenmede, eğlenmede, düşünmede, yeni fikirler yaratmada ve yeni projeler başlatmada fırsatların oluşmasını sağlar (5).

Etkili zaman yönetimi genel olarak hayattaki, özellikle de iş dünyasındaki zaman yönetimiyle ilgilidir. Müdürler, doktorlar, mühendisler ve öğretmenler zamanımızı daha iyi ayarlamamız gerektiğinin artık farkına varmış olan insanlardan bazılarıdır (6). Zaman, her meslekte bireyler üzerine baskı yapan evrensel bir kaynaktır. İnsanların sınırları belirli olan zamanı değerlendirme veya yönetme anlayışları ile oluşturulan etkinliklerin niteliği onların başarısını da belirlemektedir (7). Zaman yönetiminin önemi; kişilerin daha huzurlu, stressiz,

istikrarlı, etkili ve verimli bir hayat grafiği çizmesine yardımcı olmak gibi amaçlarından kaynaklanmaktadır (1).

Hemşirelikte zaman yönetimi, yoğunlukla yapılacak işlerin ve stratejilerin tanımlanması ile birlikte, zaman yönetiminin nasıl yapılacağı hakkında birkaç fikirle karşımıza çıkar. Sürecin değişkenleri hakkında yürütülecek fikirlerin en başında, zamanın nasıl kullanıldığını anlamak için tutulan zaman kayıtlarından faydalanarak, amaçları belirlemek gerekir. Tüm araştırmalarda zaman yönetimi, hemşirelerin kendi kişisel yönetimlerini oluşturma mesajını içerir, bu konuda düşünmelerini tavsiye eder (8).

Hemşirelik mesleğinde zaman diğer mesleklere göre daha önemlidir. Çünkü kısa zamanda işlerin doğru ve kaliteli yapılması gerekmektedir. Hem mesleki hem de özel yaşantıda başarılı olabilmenin koşullarından biri de zamanı akıllıca kullanabilmektir. Hemşirelik mesleği de zamanın akıllıca kullanılmasını gerektiren ve diğer mesleklere göre zamana çok daha fazla gereksinim duyan bir meslektir. Diğer kuruluşlarda zamanın iyi yönetilmemesi sadece maddi kayıplarla sonuçlanabilecekken, sağlık hizmetlerinde etkin olmayan zaman yönetimi, maddi kayıpların yanı sıra yaşam kayıplarına da neden olabilir (9,10). Hemşirelik hizmetleri adına çok önemli bir beceri olan zaman yönetimi, hemşirelik öğrencilerinin okul yaşamındayken kazandırılmaya başlanmalıdır (11). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerine zaman yönetimi yapmaları konusunda eğitim müfredatına yer verilmesi, klinik uygulamalarda da bu konudaki becerilerinin arttıracağını düşündürmektedir (12).

Özetle profesyonel hemşirelik araştırmalarında zaman yönetimi, kazanılan deneyimlerin dışarıya aktarılması olarak tanımlanır. Buna rağmen bu süreç hemşirelik deneyimindeki kısıtlı deneysel gözlemlere konu olmuş, hemşirelerin iş yapılması üzerine yapılan çalışmalar zaman yönetimini problemlili bulmasına rağmen hemşireler “zamansızlığı” telafi edebilmek için çeşitli stratejiler geliştirmiştir (8). Bahçecik, Öztürk ve Şerbetçi ’ nin bildirdiğine göre; Tomey, yönetici hemşireler için zaman tuzaklarını; kötü planlama, hedefleri tanımlamada, araç oluşturmada, amaçları başarmak için stratejileri planlamada başarısızlık, “hayır” ifadesini kullanmada güçsüzlük, zaman geçişlerinde etkisizlik, sıkıcı, hantal kırtasiyecilik; kötü dosyalama sistemi, okumada hatalar, yetersiz listeleme ve hafıza teknikleri, telefon aramaları/kesintileri, oda ya da ofis ziyaretlerinde organizasyon yokluğu, toplantı planlamada yetersizlik, yetki devrinde ve bilgilendirmede eksiklik, yetersiz haberleşme, geribildirimde eksiklik, erteleme, kararsızlık, acelecilik, kriz yönetimi şeklinde tanımlamıştır (13). Etkili bir zaman yönetimi yapılabilmesi için zaman tuzaklarının bilinmesi, iyi bir planlama ve

organizasyon yeteneğinin olması, önceliklerin belirlenmesi ve hayata yansıtma gibi zamanı iyi yönetebilmek için yapılması gerekenlerin saptanması gerekir (2).

Bu araştırma, Dâhiliye ve Cerrahi kliniklerinin Servis ve Yoğun Bakım birimlerinde çalışan hemşirelerin zaman yönetimi kavramı ile ilgili öz değerlendirmeleri ve etkili faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırma, hemşirelerin zaman yönetimi konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek için planlanmış tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Dâhili ve Cerrahi kliniklerinin servis ve yoğun bakımlarında çalışan hemşirelere yapılmıştır. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde Dâhili ve Cerrahi kliniklerinde çalışan 1013 hemşire evreni oluşturmaktadır (N=1013). Araştırmada, evreni temsil edecek örneklem büyüklüğünü belirlemek için, olayın evrende görülme sıklığının bilinmediği durumlarda kullanılan formülden yararlanılmıştır. Bu formüle göre, araştırma kapsamına alınacak 282 kişinin evreni temsil edeceği bulunmuştur (N=283). Hemşirelerin seçiminde önce tabakalı örnekleme yöntemine başvurulmuş, daha sonra tabaka ağırlıklarına göre belirlenen hemşireler, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Dâhili biriminde çalışan 128 hemşire ve Cerrahi biriminde çalışan 155 hemşire örnekleme oluşturmuştur.

Veri toplama araçları: Araştırmada iki soru formu oluşturulmuştur. Birinci soru formu, “Tanıtıcı Bilgi Formu” dur. Bu formda hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini (11 soru) ve mesleki özelliklerini (15 soru) kapsayan toplam 26 soru yer almaktadır. İkinci soru formu ise, araştırmacılar tarafından ilgili kaynaklar taranarak oluşturulan “Zaman Yönetim Soru Formu” dur ve 49 maddeden oluşmaktadır. Hemşirelerin zaman kullanımı konusundaki öz değerlendirmelerini saptamak amaçlı bu formun her maddesi “Hiçbir Zaman”, “Ara Sıra”, “Sık Sık”, “Her Zaman” olarak değerlendirilmiştir.

Anket formunun uygulanabilmesi için Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi ’nden gerekli izinler ve anket formu verilmeden önce hemşirelerden sözlü onamları alınmıştır. Aynı zamanda Dâhili ve Cerrahi birimlerde çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra formları uygun zaman ve yerde kalem-kâğıt tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Soru formlarının doldurulmasında zaman kısıtlamasına gidilmemiştir.

Araştırma verileri bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Verilerin dökümü sayı, yüzde ve standart sapmalarla verilmiş, analizler ise “X²” analizi kullanılmış ve 0.05 anlamlılık düzeyiyle çalışılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, %34,6 ’sının 26-30 yaş grubunda, yaş ortalamasının 31.86 ± 7 olduğu, %80,2’sinin Lisans mezunu, %58’ inin evli, %51,9’ unun çocuk sahibi olmadığı, %60,8’ inin ise gelirinin giderine denk olduğu saptanmıştır.

Hemşirelerin mesleki özellikleri incelendiğinde, %53,0’ ının 1-8 yıl süresince çalıştığı, %66,1’ inin kalıcı kadroda olduğu, %62,9’ unun 11 ve üzeri hastaya bakım verdiği, %78,4’ ünün 8 saat mesai yaptığı, %69,3’ ünün hasta merkezli çalıştığı, %43,4’ ünün ise işten “memnun” olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamındaki hemşirelerin yaş ortalamasına uygun süredir hastanede çalıştığı görülmektedir. Hemşirelerin bu kadar uzun sürede aynı yerde çalışmalarını kalıcı kadrodan kaynaklandığı söylenebilir. Hemşirelerin çoğunluğu normal mesai saatlerinde çalışmaktadır. Hemşire başına düşen hasta sayısı klinikler için 20 – 30 hasta, yoğun bakımlar için 2 - 4 hasta olarak belirtilmektedir (14). Araştırma kapsamındaki hemşirelerin bakım verdikleri hasta sayısı bu bilgiyle uygunluk göstermektedir.

Hemşirelere zaman kaybettiren işler incelendiğinde, %29,0’ ının hasta yakınlarıyla iletişimden, %27,9’ unun hasta ile ilgili formları doldurmadan, %20,8’ inin hemşire sayısının eksikliğinden, %20,1’ i malzeme yetersizliğinden, %17,0’ sinin telefon konuşmalarından kaynaklandığı saptanmıştır (Tablo 1). Hemşirelerin yüksek oranda hasta yakınlarıyla iletişimin zaman kaybına neden olduğunu söylemesi önemli bir bulgudur. Hemşirelikte “Etkin İletişim” hasta bakımında olduğu kadar, hasta yakınlarının bilgilendirilmesinde de önemlidir. Hemşirelerin araştırmada bu durumun zaman kaybettirici olarak değerlendirmeleri, iş merkezli çalışıklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda hasta yakınlarının belirtilmesi, hemşirenin bakım sorumluluklarını engellemesi açısından önemli bir bulgudur. Zaman kaybettiren işlemler arasında hasta formlarının doldurulması cevabının olması ise, hemşire hasta oranının uygun olmamasından kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan hemşirelerin hemşire sayısındaki eksikliğin etkili zaman yönetimine engel olduğunu ifade etmeleri de bu bulguyu desteklemektedir. Hemşirelerin malzeme yetersizliğinin zamanı kullanmada etkili olduğunu belirtmeleri, bu sorunun sürekli yaşanmasının bir sonucu olarak düşünülmektedir.

Telefonların zaman kaybettirdiği bulgusu da hemşirelerin asli görevi olan hasta bakımı yanında sekreterlik görevini de üstlenmelerini gösterdiği düşünülmektedir.

Tablo 1: Hemşirelere Çalışırken Zaman Kaybettiren İşlerin Dağılımı (n=283)

Zaman Kaybettiren İşler	Sayı	Yüzde *
Hasta Yakınlarıyla İletişim	82	29.0
Hasta ile İlgili Formları Doldurma	79	27.9
Hemşire Eksikliği	59	20.8
Malzeme Yetersizliği	57	20.1
Telefon Konuşmaları	48	17.0
Personel Yetersizliği	45	15.9
Hasta Bakımındaki Özel İstekler	42	14.0
Doktor İstemlerinin Eksik ve Zamansız Olması	31	11.0
Zamanında Yapılmayan İşler	19	6.7
İletişim Kopukluğu Nedeniyle İşlerin Aksaması	15	5.3
Hastadan Kaynaklanan İşlem Tekrarları	11	3.9
Gereksiz Tedavi ve Tetkik Tekrarları	5	1.8
Öğrencilerle Çalışma	3	1.1

*Birden fazla yanıt olduğu için satır yüzdesidir.

Hemşirelerin zaman yönetimi olumlu sorularına verdikleri yanıtların en yüksek oranlardaki dağılımı incelendiğinde; “işimde “önemli” ve “acil” olanı ayırt edebilirim” ($p<0,001$), “mesai saatlerinde her zaman işimin başındayım” ($p<0,001$), “gün içinde bana verilen işleri eksiksiz yerine getiririm” ($p<0,001$), “belirlediğim randevu ve görüşme saatlerine uyarım” ($p<0,001$) ve “gelecekte gerçekleştirmek istediğim amaç ve hedeflerim var” ($p<0.05$) sorularının çalışılan kliniklerle arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin işimde “önemli” ve “acil” olanı ayırt edebilirim sorusuna verdikleri yanıtla dahili ya da cerrahi kliniklerde çalışsa da işlerinin yapılış sırasında planlama yaptıklarını düşündürmektedir. Ziapour, Khatony, Jafari ve Kianipour ’ un kıdemli ve yönetici hemşirelerle yaptıkları çalışmada hemşirelerin hedef belirleme ve önceliklendirme yaptıkları sonucuna ulaştıklarını bildirmiş (18). Bu sonuçta araştırmamızdan çıkan sonucunu desteklemektedir Hemşirelerin gün içinde bana verilen görevi eksiksiz yaparım ve belirlediğim randevu ve görüşme saatlerine uyarım sorularına verdikleri yanıtlarla hem dahili hem de cerrahi servisteki hemşirelerin zaman yönetimi konusunda bilgi sahibi oldukları; yine olumlu sorulardan olan mesai saatlerinde zamanında işimin başında olurum sorusuna

verdikleri yanıtla farklı kliniklerde çalışan hemşirelerin iş disipliniyle zaman yönetimini bütünleştirdikleri söylenebilir. “Gelecekte gerçekleştirmek istediğim amaç ve hedeflerim var” sorusunun hem çalışılan birimle hem de çalışılan klinikle istatistiksel olarak karşılaştırılmasında anlamlı sonucun çıkması hemşirelerin etkili zaman yönetimi konusundaki farkındalığını gösterdiği söylenebilir (Tablo 2). Said zamanı iyi yöneten hemşirelerin daha kaliteli bir bakım sağlayacağını, daha fazla iş yapabileceklerini ve daha az stresli olabileceklerini bildirmiştir (17).

Tablo 2: Hemşirelerin Zaman Yönetimi En Yüksek Oranlarda Verdikleri Yanıtların Dağılımı (n=283)

Olumlu Sorular	1		2		3		4		5	
	n	χ^2/p	n	χ^2/p	n	χ^2/p	n	χ^2/p	n	χ^2/p
Çalışılan Klinik	282	35,38 0.000*	282	32,58 0.000*	282	18,87 0.000*	280	24,91 0.000*	282	11,713 0.008*
Çalışılan Birim	282	3,79 0,285	282	4,247 0,236	282	2,745 0,433	280	1,17 0,76	282	12,823 0.005**
Eğitim Durumu	282	0,718 0,869	282	1,846 0,605	282	5,024 0,17	280	6,386 0,094	282	0,493 0,92
Medeni Durumu	282	2,592 0,459	282	1,548 0,671	282	0,497 0,92	280	3,626 0,305	282	1,451 0,694
Çocuk Sahibi Olma Durumu	282	7,064 0,07	282	1,071 0,784	282	2,332 0,507	280	3,386 0,336	282	1,78 0,619
Gelir Düzeyi	282	7,025 0,071	282	0,354 0,949	282	3,095 0,377	280	0,255 0,968	282	2,122 0,547
Kadro Durumu	280	0,677 0,879	280	3,234 0,357	280	1,03 0,794	278	4,327 0,227	280	2,563 0,464
İşten Memnuniyet Düzeyi	282	9,371 0,154	282	4,708 0,582	282	3,412 0,756	280	3,158 0,789	282	4,353 0,629
Bilgi Alma Durumu	279	4,339 0,227	278	1,797 0,615	278	3,586 0,31	276	3,364 0,339	278	1,182 0,757

* $p < 0.001$ ** $p < 0.05$

1. İşimde önemli ve acil olanı ayırt edebilirim.
2. Mesai saatlerinde her zaman işimin başındayım.
3. Gün içinde bana verilen işleri eksiksiz yerine getiririm.
4. Belirlediğim randevu ve görüşme saatlerine uyarım.
5. Gelecekte gerçekleştirmek istediğim amaç ve hedeflerim var.

Hemşirelerin zaman yönetimi olumsuz sorularına verdikleri yanıtların en yüksek oranlardaki dağılımı incelendiğinde; “çalışırken özel istek ve ricalarla başkasının işlerini yaparım” ($p<0,001$), “yaptığım bazı işler için zamanımı boşa harcadığımı düşünürüm” ($p<0,001$), “çalışırken özel işlerimi de hallederim” ($p<0,001$), “bazı işlere gereğinden fazla zaman ayırırım” ($p<0,001$), “çalışırken günlük işler içinde boğulduğum duygusuna kapılırım” ($p<0,001$) sorularının çalışılan kliniklerle arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. (Tablo 3). Yoğun işler yapan insanların ilk yapacakları iş, bir plan içinde öncelikleri saptamak ve çözüm yolları arayarak ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Bahçecik, Öztürk ve Şerbetçi yönetici hemşirelerin zaman yönetimi konusunda çoğunlukla iş günü bitiminde zamanlarını boşuna harcamışlık duygusu yaşamadıklarını, sorunları ertelemeyen çözdüklerini, işlerini önem ve öncelik sırasına göre yaptıklarını bildirmiştir (13). Bowers, Luring ve Jacobson hemşirelerin çalışma şartlarında geliştirdikleri stratejileri, gerekli görevleri yapmak için gereken zamanı kısma, yeni zaman oluşturma ve çalışma sorumluluklarının yeniden tanımlanmasını içerdiğini yani zaman baskısından dolayı yapmaları gereken işten feragat edip yapmak zorunda oldukları işi yapmalarına sebep olduğunu bildirmiştir (16). Waterworth hemşirelerin klinik uygulamalarında rutinleştirme ve önceliklerin belirlenmesini içeren iki tane strateji geliştirdiklerini bildirmiştir (8). En önemlisi de çevremizdeki kişilere “hayır” diyemediğimiz durumda birçok işimizin aksamasıdır (2). Hemşirelerin olumsuz sorulara verdikleri yanıtların onların öncelikleri belirleme ve hayır diyememe konusunda yetersiz olduklarını düşündürmektedir (Tablo 3).

Hemşirelerin “yaptığım bazı işler için zamanımı boşa harcadığımı düşünürüm” ($p<0,001$), “bazı işlere gereğinden fazla zaman ayırırım” ($p<0,05$) ve “çalışırken günlük işler içinde boğulduğum duygusuna kapılırım” ($p<0,05$) sorularının işten memnuniyet düzeyleri ile “yaptığım bazı işler için zamanımı boşa harcadığımı düşünürüm” ($p<0,001$) sorusunun bilgi alma durumu ile arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Bu bulgular zamanı etkin kullanma yöntemleri konusunda bilgi aldıkça ve bu yöntemleri kullandıkça işten memnuniyet düzeylerinde artış olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Macan hemşirelerin işteki etkinlikleri ve iş memnuniyetlerinin, yüksek öncelikli aktivitelerde harcadıkları zamanla ilgili olduğunu bildirmiştir (15). Bahçecik, Öztürk ve Şerbetçi’ nin yaptıkları çalışmada; yönetici hemşirelerin zaman yönetimi konusunda eğitim aldıkça zamanlarını daha iyi yönettikleri sonucunu desteklemektedir.

Tablo 3: Hemşirelerin Zaman Yönetimi En Yüksek Oranlarda Verdikleri Yanıtların Dağılımı (n=283)

Olumsuz Sorular	1		2		3		4		5	
	n	χ^2/p	n	χ^2/p	n	χ^2/p	n	χ^2/p	n	χ^2/p
Çalışılan Klinik	279	19,592 0.000*	276	21,111 0.000*	267	23,768 0.000*	278	33,41 0.000*	279	13,548 0.004*
Çalışılan Birim	279	3,74 0,291	276	2,229 0,526	267	10,687 0.014**	278	8,615 0.035**	279	1,51 0,68
Eğitim Durumu	279	0,304 0,959	276	2,591 0,459	267	5,648 0,13	278	2,619 0,454	279	1,971 0,578
Medeni Durumu	279	2,333 0,506	276	4,444 0,217	267	2,803 0,423	278	3,261 0,353	279	2,638 0,451
Çocuk Sahibi Olma Durumu	279	6,784 0,079	276	2,839 0,417	267	7,632 0,054	278	0,642 0,887	279	1,843 0,606
Gelir Düzeyi	279	0,482 0,923	276	0,791 0,852	267	0,919 0,821	278	1,21 0,75	279	3,018 0,389
Kadro Durumu	277	0,861 0,835	274	3,918 0,27	265	5,573 0,134	276	0,122 0,989	277	2,69 0,442
İşten Memnuniyet Düzeyi	279	8,847 0,182	276	26,776 0.000*	267	2,753 0,839	278	15,404 0.017**	279	14,896 0.021**
Bilgi Alma Durumu	275	0,777 0,855	272	11,513 0.009*	263	3,662 0,3	275	1,947 0,584	275	5,175 0,159

*p 0.001 **p<0.05

- 1.Çalışırken özel istek ve ricalarla başkasının işlerini yaparım.
- 2.Yaptığım bazı işler için zamanımı boşa harcadığımı düşünürüm.
- 3.Çalışırken özel işlerimi de hallederim.
- 4.Bazı işlere gereğinden fazla zaman ayırırım.
- 5.“alışırken günlük işler içinde boğulduğum duygusuna kapılırım.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları doğrultusunda; hemşirelerin 26–30 yaş grubunda (%34,6) ve yaş ortalamasının 31.86±7 olduğu, tamamına yakınının lisans mezunu (%80,2) olduğu, yarısından fazlasının evli (%58) olduğu, 11 ve üzeri hastaya bakım veren (%62,9), yarısına yakınının hasta merkezli çalıştığı (%69,3), işten “memnun” olduğu (%43,4) ancak çoğunluğunun zaman yönetimi hakkında bilgi almadığı (%71,7), en çok hasta yakınlarıyla iletişimin (%29,0) ve hasta ile ilgili formları doldurmanın (%27,9) zaman kaybettiği saptanmıştır.

Hemşirelerin zaman yönetimine verdikleri olumlu yanıtlarda çalışılan klinikler ve birimlerin, zaman yönetimine verdikleri olumsuz yanıtlarda ise çalışılan klinik, çalışılan birim, işten memnuniyet düzeyi ve bilgi alma durumunun en fazla etkili olduğu saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda dahili ve cerrahi birimlerde çalışan hemşireler için;

- Hastane yönetiminin zaman yönetimi ile ilgili konferans, panel, seminer gibi çalışmalar düzenlemesi,
- Hemşirelik eğitiminde, ders müfredatında bu konuya daha fazla yer vermeleri,
- Hemşirelerin etkili zaman yönetimi araştırmalarının belli aralıklarla yapılarak yönetimin bu konuda farkındalığının artırılması,
- İş yükünü azaltmak ve verimliliği arttırmak için çalışma alanlarında hemşirelere günlük çalışma programlarının oluşturulması,
- Kurumda yeni çalışanlara hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi,
- Kurumda çalışan personellerin nitelik ve niceliklerine göre uygun yerlerde çalışmaları,
- Zaman yönetimi konusunda farklı örneklerle bu araştırmanın tekrarlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Kocabaş İ, Erdem R. Yönetici Adayı Öğretmenlerin Kişisel Zaman Yönetimi Davranışları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2006; 13 (2): 203–210.
2. Tutar H (ed.), Tengilimoğlu D, Altınöz M, Başpınar Ö.N, Erdönmez C. Zaman Yönetimi. 2. Baskı. ISBN: 978-975-02-0402-9 Ankara - 2007. ss: 17-265.
3. Akatay A. Örgütlerde Zaman Yönetimi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2003; 10: 281–300.
4. Erdem R, Piriñçi E, Dikmetaş E. Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışları ve Bu Davranışların Akademik Başarı İle İlişkisi. Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2005; 14: 167-177.
5. SAYAN İ. Yüksek Lisans Tezi; “Yönetici Hemşirelerde Zaman Yönetimi” Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tez Yöneticisi; Yrd.Doç.Dr. Nefise Bahçecik. İstanbul – 2005.
6. Er C (ed.), Adair J. Etkili Zaman Yönetimi. 3. Baskı. ISBN: 975-8486-62-4 İstanbul - 2006.

7. Caz Ç, Tunçkol H. M. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin incelenmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi 2015; 6 (2): 91-100.
8. Waterworth S. Time management strategies in nursing practice. Journal of Advanced Nursing 2003; 43 (5), 432-440.
9. İSSİ E. Lisans Bitirme Tezi; “Öğrenci Hemşirelerin Zaman Yönetimlerinin İncelenmesi” Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Tez Yöneticisi; Öğr. Gör. Fahriye Vatan. İzmir - 2006.
10. UYANIKER E. A. Yüksek Lisans Tezi; “Yönetici Hemşirelerin Genel Öz Yeterlilik İnancı ile Zaman Yönetimi Arasındaki İlişki” Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tez Yöneticisi; Yard. Doç. Dr. Makbule Batmaz. İstanbul – 2014.
11. Köse D, Çınar N, Akduran F. Hemşirelik Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Kişilik Özellikleri ve Zaman Yönetimi Arasındaki İlişkisi. Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2012; 16 (3): 227-233.
12. Başak T, Uzun Ş, Arslan F. Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri. TAF Preventive Medicine Bulletin 2008; 7 (5): 429-434.
13. Bahçecik N, Öztürk H, Şerbetçi G.A. Yönetici Hemşireler İçin Zaman Yönetimi Ölçeği ve Zaman Yönetimini Etkileyen Faktörler. İ. Ü. Yönetim 2004; 49: 67-78.
14. Yürügen B. Türkiye’de hemşirelik ve hemşirelik eğitim tarihi. 12 Mayıs 2005, Gaziantep (<http://www.hemsireyiz.biz/blogs/makaleler/archive/2007/01/04/t-rk-ye-de-hem-rel-k-ve-hem-rel-k-e-t-m.aspx> Erişim tarihi: 10.12.2015.
15. Macan T. H. Time Management: Test of a Process Model. Journal of Applied Psychology 1994; 79 (3): 381-391.
16. Bowers B J, Luring C, Jacobson N. How nurses manage time and work in long-term care. Journal of Advanced Nursing 2001; 33(4): 484-491.
17. Said N B. Time Management in Nursing Work. International Journal of Caring Sciences 2014; 7 (3): 746-749.
18. ZiapourA, Khatony A, Jafari F, Kianipour. Evaluation of Time Management Behaviors and Its Related Factors in the Senior Nurse Managers, Kermanshah-Iran 2015; Global Journal of Health Science; 7 (2): 366-373.